

לחזבק את אחד מזקני הדור: בן שלושים. 14 שנות ותק בהוראה

יותר מעשרים שנים מפרידות ביני ובין יואל שפיץ, אבל עלה בידינו לקיים שיח זקנים של ממש. שפיץ מלמד במסגרות שונות מאז כיתה י"א. לדעתו האור בבית הספר צריך להיות דלוק 22 שעות ביממה וכל תלמיד צריך לממש את זכותו הבסיסית לחיזבוק (חיזוק וחיבוק)

יואל שפיץ: כל העסק צריך לעבור רוויזיה לכיוון למידה פעילה, בית מדרשית הייתי מעביר כמעט את כל הלמידה לספרייה

מיומנויות וגם פחות מביך לטפל בזה. אבל אני רוצה להוסיף משהו. גם כאשר הזמן פרטי זה צריך להיות ממוקד. השלמת חומר, צמצום פערים, דברים כאלה. כאשר אני פוגש אדם אני פוגש אדם. אצלי זו ממש 'בעיה נפשית', כי קשה לי ללמד מישהו מבלי להתיר אתו.

דיברת על הדרכה. מי מוביל את התחום הזה בבית הספר?

"אנחנו מקבלים הדרכה, הדרכה מעולה, נפלאה. מי שמעבירה את ההדרכה, שני לוי שמעון, מאירה את עינינו. היא מומחית ללמידה ולהפרעות למידה וזה בעצם מה שאנחנו צריכים. אני לא יכול ללוות תלמיד מבחינה רגשית אם אין לנו חווה שכולל ליווי רגשי. אבל אסור לבלבל בין הדברים. צריך להגדיר מה הסטטוס של כל צד".

אם אספר לך שמרבית המורים שפגשנו בנושא של מפגשי הוראה אישיים (שעות פרטניות) לא מתים על זה, בלשון המעטה, ולא ממש יודעים כיצד להתנהל במסגרת הזמן הזה, תופתע?

"ממש לא".

אז מה יש אצלך שאין אצלם?

"אני חושב שהרקע הישיבתי שלי הוא יתרון עצום. רוב חיי למדתי שלא במסגרת כיתה סטנדרטית. וכן, יש גם משהו בשדר שהאדם מביא אתו... אצלי, בגלל הרקע שלי, לא רק שטבעי לי ללמוד באחד על אחד, הייתי רוצה שכל סדר היום של בית הספר והמבנה שלו ישתנו. כל העסק צריך לעבוד רוויזיה לכיוון למידה פעילה, בית מדרשית. בקיצור, הייתי מעביר כמעט את כל הלמידה לספרייה. הייתי מת שיהיה בבית הספר מרכז שהוא לב פועם, שם יתרחש הכול: קריאה, למידה פרטנית, חברותות, שיעורים. מקום של רוח שהאור דולק בו 22 שעות ביממה".

22?

"בין שלוש לחמש בבוקר כולם ישנים בדרך כלל. אני הייתי רואה את המורים שלי לומדים כל היום".

לסיום, ספר משהו...

"באתי ללמד תלמידה לקראת הבגרות. היה ברור שבלי תגבור למידה פרטי אין לה סיכוי. באינטואיציה קלטתי שהדבר הכי דחוף זה לתת לה חוויות של הנאה (כיף, פשוט כיף) והצלחה, לייצר איזשהו מומנטום ראשוני, לבנות אמון בסיסי מחודש בינה לבין המורים. הלכתי נגד האינטואיציה שאומרת שבמפגשים האישיים שנועדו לחזק למידה צריך רק ללמד. תהליכים כאלה, של בניית חוויות מתקנות, אמורים להיות ארוכי טווח ולא היה לנו זמן. ובכל זאת, מתברר שאפשר".

רגשיים ממש, כאשר ברור שצריך איש מקצוע, אני משתדל שלא להיכנס. אני לא מדבר על מקרים מובהקים של חובת דיווח, אלא גם כאשר יש לי תחושה שהוא זקוק לפסיכולוג".

אתה לא נבוכ לפעמים כאשר תלמיד נאלץ במפגשים הללו להסגיר את הבורות שלו? הרי בכיתה אפשר להסתיר נקודות חולשה. תלמידים אמנים בטכניקות של התחמקות. ופתאום, אחד על אחד. מישיירים מבט ואתה רואה בדיוק מה הוא לא יודע ומה הוא לא יכול.

"זה לא פשוט, נכון, אבל אני לא באמת מופתע. אני יודע מה התלמידים שלי יודעים ומה לא, גם אם הם מנסים להתחמק. אני קורא עבודות שלהם, אני מבחין בשפת הגוף שלהם, אני מבין את ההתחמקות שלהם. כך שאין באמת סודות כאלה גדולים שנחשפים. בדרך כלל אותם תלמידים שצברו פערים גדולים צריכים שיעברו אתם על מיומנות יסוד. שילכו אתם אחורה – כתיבה, פיסוק, הדברים הכי יסודיים. אבל בכל זאת מבחן ההצלחה שלנו הוא שהם יצליחו לעשות בגרות".

ובחטיבה, כשאין מורא בגרות?

"בחטיבה זה כמעט תמיד הולך לכיוון של

אתה פשוט רואה את הדרך שתלמיד עושה בשיעור וזה דבר שלא קורה בשיעור רגיל".

היית צריך ידע מסוים?

"לא בטוח. כמו שאמרת, באתי משיבה. מצד שני לא ידעתי כמה אני לא יודע, והשנה, כאשר אנחנו מקבלים הדרכה אני מגלה כמה היא מועילה לי. עצם האפשרות לשתף, להתלבט... למדתי למשל לזהות את ה'צפים'. אלה שהם לא המצטיינים ולא החלשים ביותר. אלה שאם יקבלו חיזוק (שילוב של חיבוק וחיזוק) בחמש דקות או בשני שיעורים יצאו מהסטטוס של 'שורדים', יצאו ממעמד ה'צפים', והמוטיבציה שלהם ללמוד תהיה אחרת לגמרי".

כמו פסיכולוג שמקבל הדרכה תוך כדי תהליך...?

"אני רוקא רוצה להבחין בין מה שאנחנו עושים לבין מה שפסיכולוגים עושים. אני לא שוכח לרגע אחד שהמטרה שלי היא לקדם אותו בלימודים. אני לא נכנס לתהליך פסיכולוגי. אם אני מזהה למשל שתלמיד משתעמם, אני לא מפתח שיחה רגשית אלא מנסה לעניין אותו אינטלקטואלית, אני מנסה ללמוד מהם. אפילו מושגים כמו סנאפצ'ט שהם מצליחים ללמד אותי – זה משמח אותי ומקרב בינינו. אבל למקומות

נבחין בין תלמיד שאתה מוחנך שלו ויכול למוצא זמן להגיע אליו לבזה שאתה "רק" מורה שלו. אם אתה מזהה שהוא צמא לקשר או מפוספס מאיזושהי בחינה – האם הפלטפורמה הזאת של שעות הוראה פרטיות מתאימה לזה?

"אי אפשר לדרוש מהוראה פרטנית שתשיג את כל המטרות הטובות בעולם. אם אתה רוצה שהתלמיד יצליח אתה צריך להיות ממוקד בלמידה. מצד שני אם לא תטפל במוקדי קושי שיש לו, בבעיות הקשבה, במיומנויות יסודיות, בלחץ שהוא נתון בו – ממילא לא תגיע רחוק. אין פה מתכונת אחת. אבל ברור שיש לי כמורה עוד דרכים להגיע לתלמיד. אני יכול לדבר עם המחנך שלו, יש שיחות אישיות, יש זמן לא פורמלי, לפעמים אחרי הלימודים. בבית הספר שבו אני מלמד (קשת) מאפשרים לי להנחות חוג קריאה בעגנון לארבעה תלמידים".

הוראה פרטנית באמת מקדמת תלמידים?

"כן. בוודאי. בלי ספק. ממילא כשאתה מלמד 32 תלמידים אי אפשר להגיע לכולם. המודל שלי זה החייר (החדר) ובייס המידודש (בית המדרש בעגה יידישאית). ככה גדלתי. מבחינתי ככה טבעי ללמוד, ככה נכון ללמד. לא במתכונת של כיתה. אבל חוץ מזה,

הגעתי לי"ב לימדתי מישהו שהיה בט'. לכן זה חלק מהדיינאיקה שלי כלומר וגם כמורה. כל יום מתשע עד 12 בוגרות!"

וזה עוזר לך במה שהמערכת מכנה "שעות פרטניות"?

"בוודאי. הוראה פרטנית היא חלק מהדיינאיקה של תלמיד ישיבה".

ועדיין, הרגע הזה כשאתה לראשונה מול תלמיד, ושניכם לבדכם. הוא מביט בעיניך, למרות שבכיתה יש לו מנגנוני בריחה והוא אולי נוטה להתבונן בדברים אחרים. זה לא רגע מלא מבוכה?

"זה באמת רגע מביך, אבל זה רגע בלתי נמנע וצריך לדלג מעליו. אני מכיר גם את הסיפור השכיח של הפרעת קשב, כשאני מדבר והתלמיד לא לגמרי אתי. בהוראה של אחד על אחד יש יתרון גדול, כי אני יכול לחזור שוב ושוב ולהתאים את עצמי. בכיתה זה כמובן יותר מסוכך. יש סיפור בגמרא על אמורא אחד שלימד את תלמידו כל סוגיה 400 פעמים. פעם אחת התלמיד פספס. יצא לחתונה ולא הספיק ללמוד. המורה, שנדרש ללמד בפעם ה-401, דרש שיינתן לו שכר".

שעות נוספות.

"כן, משהו כזה. זה רק כדי להראות שהוראה פרטנית, עם כל היתרונות שלה, היא עדיין הוראה על כל מה שזה אומר".

ישראל שוק

בית ספר צריך להתנהל כמו בית מדרש", אומר יואל שפיץ יותר מפעם אחת במהלך פגישתנו. הוא אומר "בית מדרש" בניגון יידישאי, שמסגיר את כור מחצבתו.

שפיץ, תושב תקוע, מלמד בבית הספר קשת בירושלים (תלמוד, מחשבת ישראל ותנ"ך), מחנך כיתה ט' ומלמד כיתה י"ב (לבגרות). הוא חבר ב"אופק חדש".

"אהבתי ללמוד", אומר שפיץ. "הייתי הילד החנון. לא חסרים חנונים במקור חיים, אבל הייתי חוכמולוג. די שיגעתי את המורים. בכל זאת, באתי מעולם בית מדרשי ואני עדיין חלק מהעולם הזה, כי אהבתי מדעים, היסטוריה ובעיקר גמרא, ויחד עם זאת נמשכת גם לניטשה. למדתי במקום צבעוני. צבעוני עד כדי כך שהכיל גם אותי".

יש מורים שקל להם מול ביתה וקשה להם באחד על אחד. איך זה אצלך?

"אני מרגיש מצוין, כי באתי משיבה, ובישיבה לומדים בעיקר בחברותא. שנים אתה לומד עם בן זוג. היו שנים שבן הזוג שלי היה מבוגר ממני – אני בכיתה ט' והוא בי"ב. הוא לימד אותי ללמוד גמרא. ולהפך. כשאני